

el-Beyt

(Rihab Muslim ve Tahsin Deliçay, Erva Yayıncılık, Ankara 2015, s. 64.)

Emin Cengiz*

Günümüzde ikinci dil/yabancı dil öğrenmek büyük bir önem kazanmıştır. Küreselleşen dünyada insanlar artık hangi alanda çalışıyor olurlarsa olsunlar bir yabancı dil hatta ikinci bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını duymaktadırlar. Bir yabancı dil bilmenin ayrıcalık olmaktan çıkıp, adeta bir zorunluluk haline geldiği günümüzde yabancı dil eğitiminin önemi de artmıştır. Yabancı dil öğrenimi ve öğretimi hususundaki arayışlar devam etmekte ve zamanla yeni yeni sonuçlara varılmaktadır.

Kelime öğretimi, yabancı dil öğretiminin önemli unsurlarından biridir. Yabancı dil öğretiminde kelime öğretim yöntemleri üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların en önemli amacı, ikinci dil öğrenmek isteyenlere en hızlı ve kalıcı bir şekilde kelime öğretmektir. Başta İngilizce olmak üzere yabancı dil öğretiminde yaygın olarak kullanılan “seviye seviye hikâyelerle (stage) kelime öğretme yöntemi”, Arapça öğretiminde yeni yeni kullanılmaya başlanmıştır. Tanıtımını yapacağımız eser, Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı Öğretim Elemanlarından Okt. Rihab Muslim ile Prof. Dr. Tahsin Deliçay tarafından kaleme alınmış ve 2015 yılında Erva Yayıncılık tarafından basılarak okuyucusuyla buluşmuştur. Eser, seviye seviye hikâyeler dizisi şeklinde kelime öğretim yöntemiyle yabancılara Arapça’yı kolay ve hızlı bir şekilde öğretmek için hazırlanmış altı seviyeden oluşan serinin birincisidir. Detaylarını anlatacağımız eser; kelime, zaman, yapı ve tedricilik anlamında şekil olarak İngilizce seviye seviye metin (stage) formatında kaleme alınmış Arapça ilk projedir.

150

Duyduğunu anlama, konuşabilme, okuduğunu anlama ve düşüncelerini yazabilme yeteneği gibi temel dil becerilerinin kazanılabilmesi, kelime dağarcığının zenginleştirilmesiyle yakından ilişkilidir. Bireyin kendini ifade edip insanlarla iletişim kurabilmesi için yeterli kelime dağarcığına sahip olması gerekmektedir. Özellikle yabancı dil öğrenenlerin kelime dağarcıklarının zenginliği ölçüsünde iletişim kurabildikleri bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla kelimelerin yabancı dil öğrenenlere farklı yöntemlerle öğretilip, kalıcı bir şekilde kavratılması büyük önem arz etmektedir. Bu amaçla hazırlanmış serinin birincisi olan *el-Beyt* kitabında, Arapçada en çok kullanılan 400 temel kelimenin öğretilmesi hedeflenmiştir. Eser, ismini hikâyede geçen ve olayların ana temasını oluşturan bir evden almıştır. Nitekim kitabın kapağında da çizilmiş bir ev resminin yer alması, okuyucuya hikâyeye ilgili bir fikir verme amacına matuftur. Serinin birincisi olan *el-Beyt* kitabının arka kapağında ise hikâyenin kısa bir özeti verilmiştir. Ayrıca kitabın ilk sayfasında serinin 2. ve 3. seviyelerine ait kitapların isimleri ve kısa özetleri verilmek suretiyle okuyucuda merak uyandırılmak istenmiştir.

Seviye seviye hikâyeler, herhangi özel bir konuya, olaya, öyküye dair yazılabildiği gibi klasik ve modern sadeleştirilme suretiyle de yazılabilir. *el-Beyt* hikâyesi de küçük bir köyde yaşayan ve çok iyi iki arkadaş olan Halid ve Mustafa Ağa'nın, zamanla arkadaşlıklarının bozulmasını ve bunun altında yatan sebepleri konu edinmektedir. Kitabın

* Arş. Gör., Bozok Üni. Sos. Bil. Ens.

başında bu hikâyenin ana karakterleri olan Halid ve Mustafa Ağa'nın resimleri yer almakta ve çok yakın arkadaş olduklarından bahsedilmektedir (s. 5). Kitabın tamamı ise on altı bölümden oluşmaktadır ve yer yer anlatılanları özetle tasvir eden resimler yer almaktadır.

Hikâyenin ana kahramanları iki arkadaş olan Halid ve Mustafa Ağa'dır. Diğer kahramanlar ise Halid'in eşi Emîra, çocukları Muhammed ve Büşra; Mustafa Ağa'nın da eşi Sümeyye ve oğlu Murat'tır. Halid'in avukatı Ferid ile Mustafa Ağa'nın avukatı Selim ile Murat'ın nişanlısı Leyla ise hikâyenin yardımcı kahramanlarıdır. Hikayedeki kahramanların adları, aile yapısı ve yemek kültürü hedef dilin konuşulduğu Arap ülkelerinin sosyal yapısına uygun olarak seçilmesi, öğreticilik açısından daha doğru ve tabii olmuştur.

Olay, ismi verilmeyen şehirden uzak bir köyde geçmektedir. Bu köy, zamanla büyüüp bir kasabaya dönüşmektedir. Olayların yaşandığı tarih hakkında herhangi bir bilgi yer almazken, hikâyenin başında yedi yaşında olan Murat'ın (s. 8) sonlara doğru evlilik yaşına geldiğine (s. 26) bakılırsa yaklaşık on beş senelik bir zaman diliminde geçtiği anlaşılır.

el-Beyt, altı seviyelik serinin birincisi olduğu için metnin tamamı harekeli ve okuyucunun gözünü yormayacak büyüklükte yazılmıştır. Ayrıca hikaye, on altı pasaja ayrılarak okuyucunun sıkılmasının önüne geçilmiştir. Numaralandırılarak verilen bu pasajların her birine, içerik hakkında bir ipucu mahiyetinde birer başlık yazılmıştır.

el-Beyt'in içeriğinde; mazi fiil (عاش), muzari fiil (يعمل), emir fiil (أُنْزِكِي), muttasıl zamir (قربتَه), munfasıl zamir (هو), isim tamlaması (وَجْه خالِد) sufat tamlaması (قرية صغيرة), tesniye (صديقان), cemi (الأوقات), harfî cer (في), atıf (ثم و), gelecek zaman edatı (س), istifham edatı (لماذا), muzariyi cezm eden edatlar (لَمْ تَتَزَوَّجْ), muzariyi nasb eden edatlar (أَنْ تَزَوَّجَ هُمْ), nakıs fiiller (هل), nasih harfler (إِنَّ، أِنَّ)، istinaf edatı (ف)، ismi işaret (هذا)، ismi mevsul (الذي)، olumsuzluk/nefi لا'sı (لا تريد)، nida يا مصطفی'sı (يا مصطفی)، te'kid edatı (ل، قد)، ünlem ifadesi (آه)، kase (والله)، ismi tasgîr (يا بُنَيَّ)، ismi tafdîl (أَهْمُ مِنْكَ)، şart edatı (إذا)، zaman zarfı (بعد)، mekan zarfı (حول، على، تحت) gibi yapılar sıklıkla kullanılmıştır.

Kitapta muzariyi cezm eden edatlar kullanılırken genellikle fiilin son harfinin meczûm yazıldığı görülür. Örneğin; لَمْ يَقُلْ (s. 52), لَمْ تُصَدِّقْ (s.56) gibi... Ancak sonu cezimli olan bu muzari fiillerin vasıl durumunda kesra ile okunduğunu belirtmek için geçişlerde sonlarına cezim yerine kesra konmuştur. Örneğin; لَمْ أَبْعِ النَّبِيَّتْ (s. 17), لَمْ يَضَعِ النَّبِيَّتْ (s. 50) gibi...

Yine kitapta emir fiillerin sonu meczum yazılmıştır. Örneğin; أَنْظُرْ (s. 56) gibi. Fakat yukarıda olduğu gibi geçiş durumunda sonu cezimli olan emir fiillerin de kesralı okunduğunu ifade etmek için sonlarına cezim yerine kesra konmuştur. Örneğin; اشْرَبِ الْقَهْوَةَ (s. 35) ve دَعِ الْأَمْرَ (s. 55) gibi.

Hikâyede bazı ahlaki ve İslâmî değerlere vurgu yapılmıştır. Nitekim Kur'ân dili şeklinde de tanımlanan Arapçanın tabiatında da dini temaların ağırlığı hissedilmektedir. Örneğin; arkadaşlığın gerektirdiği fedakârlıklar (s. 16), Emîra'nın sabah erkenden uyanıp eşiyle sabah namazını kılması (s. 6) ve Mustafa Ağa'nın Halid'in evine gittiğinde onu akşam namazını kılarken bulması (s. 33) gibi... Ayrıca bazı dini ifadeler ve dua cümleleri de yer almaktadır. Örneğin; إِنْ شَاءَ اللهُ (s. 17,24,34,35,39), وَاللَّهِ أَكْبَرُ (s. 38), قَبْلِ اللهِ دَعَائِي (s. 38), جِزَاكَ اللهُ

سامحك الله (s. 26), هداك الله (s. 22,24,38), الحمد لله (s. 22), ليكن الله معكم (s. 18), باركك الله فيه (s. 16), خيراً (s. 39) gibi...

Hikâyenin sonunda kelimeler (الكلمات) başlığında (s. 58) bazı kelime ve deyimler verilmiştir. Bunlar حاجب, رشوة, غلب gibi ilk 400 temel kelimedede olmayan ancak hikâyenin konusu gereği kullanılmak durumunda kalınan kelimeler ile Arap toplumunda sıkça kullanılan ve anlam olarak Türkçe’de de karşılığı olan ضرب عصفورين بحجر واحد (Tek taşla iki kuş vurdu.), هدوء قبل العاصفة (Fırtına öncesi sessizlik.), عاجلا أم آجلا (Er ya da geç), كل شيء على ما يُرام (Her şey olacağına varır.) gibi deyimler verilmiştir.

Bazen hikâyedeki zaman geçişleri بعد أسبوع (s. 41), بعد سنة (s. 25), بعد أسبوعين (s. 47) şeklinde ifade edilmiştir.

Sözcüklerin öğretilmesi ve hafızaya kalıcı bir şekilde yerleşmesi, kullanım sıklığı ve işleviyle yakından ilişkilidir. Bu çalışmada da *stage* formatına uygun olarak kelimeler, değişik cümlelerde sıkça tekrarlanarak okuyucunun zihnine kalıcı bir şekilde yerleşmesi hedeflenmiştir. Bunun yanında hikâyenin bütününde diyalog cümlelerinin sıkça kullanıldığı görülmektedir.

Bu eser, içerisinde barındırdığı zengin kelime hazinesi ve akıcı üslubuyla sadece çocuklar için değil Arapça öğrenmek isteyen her yaş grubundaki kişilerin rahatlıkla okuyup istifade edebileceği bir formatta hazırlanmıştır. Bu projeden verimli bir şekilde istifade edebilmek için serinin diğer seviyelerinin de okunması büyük önem arz etmektedir. Yazarlarla yapılan görüşmede serinin 2. ve 3. seviyelerinin hazır olduğu, diğer üç seviyenin de kısa bir süre içerisinde hazırlanması için özel bir çaba harcandığı bilgisi edinilmiştir.

Bu kitapta son olarak da alıştırmalar (التدريبات) başlığında (s. 61) okuyucudan, kitabı okumadan önce, okuma esnasında ve okuduktan sonra cevaplandırmasını istediği bir takım sorular sorulmaktadır.

Ayrıca bu eser Veli Etki Deliçay tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir ve 2015 yılında Erva Yayıncılık tarafından basılarak okuyucuyla buluşturulmuştur. Mütercim, her sayfanın tercümesini karşı sayfasında vermek suretiyle okuyucunun zaman zaman zorlandığı yerlerde Türkçe metne müracaat etmesini kolaylaştırmıştır.